

Beleidsnota 'Vrijwilligers- en mantelzorgbeleid Rijssen-Holten'

november, 2022

Voorwoord

In Rijssen-Holten hebben we oog voor elkaar. Gezondheid, eigen regie over je zorg en meedoen in de maatschappij is voor iedereen belangrijk. De gemeente Rijssen-Holten biedt hulp en zorg aan inwoners die dit nodig hebben en koesteren ons modern noaberschap. Dit doen we door te werken aan een sociale, inclusieve samenleving waarbij welzijnswerk, jongerenwerk, gezondheid, vrijwilligers en mantelzorgers een belangrijke rol spelen. Binnen het 'modern noaberschap' maken we gebruik van de kracht in onze buurten en wijken. Dit betekent dat we niet doorslaan in individualisering en specialisatie, maar inzetten op onderlinge hulp wat vroeger vanzelfsprekend was.

Alle inwoners van Rijssen-Holten zijn ons even veel waard: iedereen mag er zijn en doet mee!

De gemeente Rijssen-Holten vindt de zorg voor en het welzijn van haar inwoners een van de belangrijkste uitgangspunten voor haar beleid. Een fijne leefomgeving voor onze inwoners draagt bij aan een prettig en aangenaam leven. De overheid willen zo lang mogelijk op hun vertrouwde plek in de lokale gemeenschap blijven wonen. Soms komt dat uitgangspunt onder druk te staan. Bijvoorbeeld als iemand zorg nodig heeft; soms acuut, soms in een langzamer proces. Dan wordt er in toenemende mate een beroep gedaan op de sociale kring van familie, vrienden en bureu. Dat zien we overal in ons land. Maar in onze gemeente Rijssen-Holten zien we dat misschien nog meer dan in een meer stedelijke omgeving. Mensen kennen elkaar, en helpen is vaak vanzelfsprekend. En als die hulp aan een familielid/naaste wordt verleend noemen we dat mantelzorg. Door die vanzelfsprekendheid beseffen mantelzorgers zelf vaak niet welke belangrijke rol zij hebben in ons lokale netwerk van zorg en welzijn. Zij zijn mantelzorger uit liefde en zorg voor hun naaste, maar vaak ook omdat het niet anders kan.

De ondersteuning van onze mantelzorgers en vrijwilligers is hierbij van groot belang.

Wij hopen met deze nota 'Vrijwilligers en mantelzorgbeleid Rijssen-Holten' ook voor de komende jaren een beleid neer te zetten waarmee we onze vrijwilligers en mantelzorgers een steun in de rug geven. Wij waarderen hun inzet en zijn ervan doordrongen dat hun bijdrage van grote maatschappelijke waarde is.

Ben Beens
Wethouder gemeente Rijssen-Holten

gemeente
Rijssen-Holten

Christelijke Rijssen
Mantelzorghulp

Evenmens
Rijssen - Holten informele zorg voor elkaar

via vie
WELZIJN

via | **vo|sa**

inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Definities en achtergronden	6
2.1	Begripsbepalingen	6
2.2	Maatschappelijk belang vrijwilligerswerk	7
2.3	Maatschappelijk belang mantelzorg	7
3	Vrijwilligersbeleid	9
3.1	Doelstellingen vrijwilligersbeleid	10
3.2	Stand van zaken vrijwilligersbeleid	12
3.3	Financiën vrijwilligersbeleid	16
4	Mantelzorgbeleid	17
4.1	Doelstellingen mantelzorgbeleid	17
4.2	Stand van zaken mantelzorgbeleid	19
4.3	Financiën mantelzorgbeleid	32

1 Inleiding

Mantelzorgers en vrijwilligers vervullen een belangrijke rol in de samenleving van Rijssen-Holten. De gemeente Rijssen-Holten zorgt ervoor dat zij ondersteund en gewaardeerd worden.

In de strategische visie gemeente Rijssen-Holten 2010-2030 (Actualisering 20/21 – vastgesteld door de raad van Rijssen-Holten op 30 september 2021) is hierover het volgende opgenomen:

Omzien naar elkaar/noaberschap

Het belang van mantelzorgers en vrijwilligers wordt steeds groter. Als gemeente faciliteren we deze mensen. We zetten in op modern noaberschap, waarin mensen worden gestimuleerd en geprikkeld om naar de ander om te kijken. Wat kunnen we voor elkaar betekenen? Sociale cohesie wordt gekoesterd en aangewakkerd. De gemeente Rijssen-Holten stimuleert dat de 'nieuwe' ouderen elkaar kunnen helpen via (digitale) netwerken en innovatieve woonvormen. Er is veel zelfredzaamheid met voldoende zorgverlening voor de kwetsbaren die het zelf niet redden.

Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn onmisbaar in onze samenleving, niet alleen op het gebied van zorg, maar ook op veel andere terreinen zoals sport, cultuur en evenementen. We waarderen de vrijwilligers en proberen hen te faciliteren, zodat ze in hun vrijwilligerswerk geen onnodige belemmeringen tegenkomen

In het kader van de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers zijn het actieplan 'Mantelzorg 2017-2018' alsmede de 'Nota vrijwilligerswerk Rijssen-Holten 2011-2014' opgesteld. In 2018 is een conceptnota geschreven waarin deze twee beleidsterreinen samen zijn gebracht. In samenwerking met de organisaties die voor de gemeente ondersteuning voor vrijwilligers en mantelzorgers verzorgen in Rijssen-Holten, is deze conceptnota uitgebreid met de huidige stand van zaken van het mantelzorg- en vrijwilligersbeleid, met bijzondere aandacht voor de invloed van de corona-pandemie op mantelzorgers en vrijwilligerswerk. Het resultaat hiervan is de voorliggende nota, getiteld 'Beleidsnota vrijwilligerswerk- en mantelzorgbeleid Rijssen-Holten'.

Integrale beleidsnota

Er zijn overeenkomsten tussen mantelzorg en vrijwilligerswerk. Beiden zijn onbetaald en dienen een maatschappelijk nut. Het belangrijkste verschil is het keuzeaspect: vrijwilligerswerk is een keuze. Je kiest ervoor om vrijwilliger te worden voor je sportvereniging. Je kiest er niet voor om te gaan mantelzorgen, dat overkomt je. In onze huidige maatschappij zijn mantelzorg en vrijwilligerswerk niet meer los van elkaar te zien, omdat vrijwilligerswerk zich steeds meer op zorg en welzijn richt en niet meer zoals voorheen op het vrijwilligerswerk bij (sport)verenigingen en/of vrijwilligersorganisaties. Vanuit de Wmo 2015 wordt een steeds groter beroep gedaan op vrijwillige inzet. Van onze inwoners wordt verwacht dat zij, op het moment dat zij hulp of ondersteuning nodig hebben, eerst in hun sociale netwerk kijken of hun familie, kennissen, vrienden of buren kunnen helpen. Daarnaast worden er steeds meer vrijwilligers ingezet om (lichte) ondersteunings- en zorgtaken uit te voeren. Dit vraagt om het ontwikkelen van integraal beleid voor mantelzorg en vrijwillige inzet. Zo kunnen de organisaties die vrijwilligers en mantelzorgers ondersteunen, elkaar versterken. De gemeente Rijssen-Holten vindt dit een uitdaging in de steeds individualiserende maatschappij.

Vanuit Actieplan Corona zijn in 2022 voor het tweede jaar rijksmiddelen beschikbaar voor zowel vrijwilligerswerk als mantelzorg. Met deze rijksmiddelen ondersteunt de gemeente Rijssen-Holten sociaal-maatschappelijke en culturele organisaties in de gemeente.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk worden definities en achtergronden van vrijwilligerswerk en mantelzorg toegelicht (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 worden de doelstellingen en stand van zaken met betrekking tot vrijwilligerswerk belicht. Waar de stand van zaken aanleiding geeft tot actie, wordt een actiepunt opgenomen. Hoofdstuk 4 is gewijd aan mantelzorgbeleid en heeft dezelfde opbouw.

¹ https://www.rijssen-holten.nl/data/publicatie-website/coalitieakkoord-en-strategische-visie/Strategische%20visie%20herijking%202021%20-vastgesteld%2030september%202021.pdf?_dc=1633593446504&_dc=1633593446539

2 Definities en achtergronden

Sinds de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in 2007 bestaat er voor het eerst een wettelijke taak voor gemeenten om de ondersteuning en waardering van vrijwilligers en mantelzorgers vorm te geven. Gemeenten zijn dus verplicht om in een beleidsplan op te nemen hoe de ondersteuning aan mantelzorgers en vrijwilligers vorm krijgt. Het doel van de Wmo is meedoen. Meedoen van alle burgers aan alle facetten van de samenleving, indien nodig geholpen door vrienden, familie of bekenden.

2.1 Begripsbepalingen

- **Vrijwilligerswerk:**
Al het werk dat in enig georganiseerd verband onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen en de samenleving.
- **Mantelzorg:**
Langdurige zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt geboden aan een hulpbehoevend persoon uit de directe omgeving van de mantelzorger, waarbij zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie. Mantelzorg is onbetaald. Bij mantelzorg wordt de normale (gebruikelijke) zorg in zwaarte en/of intensiteit overschreden.
- **Jonge mantelzorgers:**
Thuiswonende kinderen die samenwonen met een ziek gezinslid. Er kan sprake zijn van een lichamelijke ziekte of handicap, een psychische ziekte of verslavingsproblematiek, of van een verstandelijke beperking. Het gaat om kinderen en jongeren tot ongeveer 24 jaar. Er is gekozen voor een relatief hoge leeftijdsafbakening omdat jonge mantelzorgers ook in de overgang naar zelfstandigheid extra ondersteuning nodig kunnen hebben .
- **Informeel hulp:**
Alle hulp aan mensen met uiteenlopende gezondheidsproblemen die niet wordt gegeven in het kader van een beroep. Hierbij gaat het zowel om hulp die mensen aan elkaar geven vanwege de onderlinge band die zij hebben (mantelzorg) als om vrijwilligerswerk op het terrein van zorg en ondersteuning.
- **Vrijwilligersorganisatie:**
Een vrijwilligersorganisatie waarin zowel bestuurlijk als uitvoerend werk wordt verricht door vrijwilligers.

2.2 Maatschappelijk belang vrijwilligerswerk

De rol van vrijwilligers werd nog belangrijker met de invoering van de Wmo. De Wmo doet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van burgers om zoveel mogelijk voor elkaar te zorgen. De Wmo gaat uit van zelfredzaamheid van inwoners. Zij moeten bij een hulpvraag eerst een beroep doen op hun omgeving. Pas als laatste oplossing komt de gemeente in beeld. Dit heeft tot gevolg dat er vaker een beroep doen op vrijwilligers. Zonder vrijwilligers kunnen in onze gemeente vrijwilligersorganisaties niet bestaan en verschaalt de leefbaarheid in de kernen.

Het (maatschappelijk) belang van vrijwilligerswerk komt tot uiting in vijf gebieden :

- individueel (belang voor de vrijwilliger): door vrijwilligerswerk te doen kunnen inwoners zich nuttig voelen, uiting geven aan wat voor hen waardevol is, andere inwoners ontmoeten, zich ontwikkelen en plezier beleven. Een vrijwilligersorganisatie als ViaVie Welzijn ziet dat dat voor vrijwilligers de belangrijkste meerwaarde is;
- economisch (kostenbesparing): vrijwilligerswerk kan een kostenbesparing opleveren voor de maatschappij en voor organisaties;
- sociaal (betekenis voor de samenleving): met vrijwilligerswerk bouwen we sociaal kapitaal op. Het netwerk van sociale relaties en hoe inwoners elkaar zonder tussenkomst van de gemeente ondersteunen, wordt vergroot;
- vrijwilligheid (verschil met de beroepskracht) – dit punt wordt hieronder uitgewerkt;
- legitimiteit (vrijwilligers verbinden zich aan de organisatie en daardoor krijgt de organisatie meer bekendheid en vertrouwen).

Op een aantal gebieden verschillen vrijwilligers van beroepskrachten. Soms is het makkelijker voor vrijwilligers om betekenisvolle relaties met hulpvragers op te bouwen, doordat ze bijvoorbeeld ervaringsdeskundige zijn, uit dezelfde omgeving komen of simpelweg meer tijd hebben. Dit zorgt voor vertrouwen in de vrijwilliger. Ook kan het een voordeel zijn dat de relatie met een vrijwilliger soms als meer gelijkwaardig wordt ervaren dan de relatie met een beroepskracht. Aan de andere kant kunnen mensen zich ongemakkelijk of bezwaard voelen om hulp aan een vrijwilliger te vragen, terwijl die drempel er niet is bij een beroepskracht omdat die ervoor betaald wordt. Een ander verschil is dat vrijwilligers niet altijd inzetbaar zijn, terwijl het vaak makkelijker is om een beroepskracht te vervangen als dat nodig is.

De gemeente Rijssen-Holtten wil met passend beleid het vrijwilligerswerk ondersteunen, met aandacht voor zaken als:

- ondersteuning van het werk; denk aan cursussen ed.
- waardering voor de prestaties van de vrijwilligers(organisaties), en
- aandacht voor nieuwe ontwikkelingen binnen het vrijwilligerswerk.

2.3 Maatschappelijk belang mantelzorg

Mantelzorg betreft langdurige en vaak intensieve -niet-alledaagse- zorg voor een chronisch zieke, gehandicapte of andere hulpbehoevende, waarbij de zorgverlening direct voortvloeit uit een affectieve relatie. Mantelzorg overkomt je of ontstaat sluimerend; er is vaak geen expliciete keuze, in tegenstelling tot vrijwilligerszorg. Mantelzorgers vinden het verlenen van zorg vanzelfsprekend of zeggen te zorgen vanuit liefde en genegenheid. Vooral mensen die zorgen voor hun partner of kinderen zien dit niet als mantelzorg. Dit zorgt ervoor dat mensen zich moeilijk herkennen in de term mantelzorg. Dé mantelzorger bestaat niet. Mantelzorgers verrichten namelijk verschillende werkzaamheden, van huishoudelijk werk, administratie en verpleging, tot het bieden van emotionele steun.

² Ook Mantelzorg NL, een landelijke vereniging die zich inzet voor mantelzorgers, hanteert een leeftijd tot 24 jaar in de definitie van 'jonge mantelzorger'.

Mantelzorg neemt in de Nederlandse gezondheidszorg een belangrijke plaats in. Ongeveer 75% van de zorg die aan mensen thuis wordt geboden, komt voor rekening van mantelzorgers. Vrijwilligers nemen nog eens 5% op zich. Professionele hulpverleners (bijvoorbeeld thuiszorgmedewerkers) verzorgen de overige 20% van de zorg. Zonder mantelzorgers zou het zorgstelsel in ons land totaal anders ingericht moeten worden. Door onder andere de vergrijzing en de financiële en personele tekorten in de professionele zorg, zal er in de toekomst alleen maar meer beroep worden gedaan op informele zorg.

De betrokkenheid in zorg aan een hulpbehoevende naaste kan een mantelzorger voldoening geven, zolang er een evenwicht is tussen het persoonlijk leven en het verlenen van zorg. Er bestaat echter een risico dat het persoonlijke of gezinsleven in de knel komt. Uit een onderzoek van de VNG en KING uit 2016 blijkt dat er in Nederland zo'n 5 miljoen mantelzorgers zijn en dat twee op de vijf mantelzorgers zich in zekere mate belemmerd voelen in de dagelijkse bezigheden door het verlenen van de zorg. In dit onderzoek kwam ook naar voren dat één op de tien mantelzorgers –oftewel ongeveer 500.000 Nederlanders– overbelasting ervaart in het kader van naastenzorg. In deze situatie is het persoonlijk leven sterk verweven met de zorgtaken voor de naaste. Daardoor ontstaan er vaak problemen in het dagelijks leven, zoals: werk, eigen huishouding en te weinig aandacht voor de overige gezinsleden. Hoewel het geven van naastenzorg een vorm van betekenisvolle participatie is, kan het dus ook een aanleiding vormen voor een belemmering van normaal maatschappelijk functioneren, die mogelijk nadelige sociale gevolgen met zich meebrengt. Het is een wettelijke taak van de gemeente om mantelzorgers te ondersteunen. Door mantelzorgers te ondersteunen, de zorgtaak tijdelijk te verlichten of tijdelijk over te dragen, kan mogelijk voorkomen worden dat mantelzorgers overbelast raken.

³ Deze vijf 'pijlers' worden gehanteerd door de Vrijwilligersacademie Amsterdam.

⁴ In het onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau uit december 2020, gebruik makend van cijfers over 2019, zijn deze cijfers gelijk gebleven: Sociaal en Cultureel Planbureau, december 2020: "Blijvende bron van zorg – Ontwikkelingen in het geven van informele hulp 2014-2019" <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/12/09/blijvende-bron-van-zorg>

3 Vrijwilligersbeleid

De gemeente Rijssen-Holtén ziet vrijwilligers als een onbetaalbaar kapitaal. Deze inwoners zorgen er onder andere voor dat sportclubs betaalbaar blijven, musea kunnen blijven bestaan, inwoners niet vereenzamen en dat de kosten voor zorg aanzienlijk worden beperkt. De burgers van de gemeente moeten zich prettig voelen in de samenleving, waardoor ze ook verantwoordelijkheden kunnen en willen nemen om daaraan een bijdrage te leveren.

Het is de missie van de gemeente Rijssen-Holtén om zorg te dragen voor omstandigheden en faciliteiten waardoor vrijwilligers(organisaties) in de gemeente goed kunnen functioneren en mee kunnen blijven gaan met maatschappelijke ontwikkelingen. Daartoe willen wij de vrijwilligers(organisaties) stimuleren, faciliteren en waarderen om op die manier de maatschappelijke betrokkenheid en participatie te bevorderen en te waarborgen. Om ook in de toekomst voldoende vrijwilligers te hebben, moeten nieuwe doelgroepen, zoals jeugd, 'jongere' ouderen en bedrijven, gestimuleerd worden om vrijwilligerswerk te gaan doen.

De gemeente heeft de ondersteuning van vrijwilligers en organisaties ondergebracht bij ViaVie Welzijn Rijssen-Holtén. De nieuwe naam van het ServicePunt Vrijwilligers (dat vaak werd afgekort tot SPV) van ViaVie Welzijn is Via Vorsa: Vrijwilligers en Organisaties middenin de Samenleving. Via Vorsa heeft een eigen website: www.viavorsa.nl De vrijwilligersorganisaties weten Via Vorsa en de nieuwe website goed te vinden.

In dit hoofdstuk worden de doelstellingen voor vrijwilligerswerk besproken (3.1), de stand van zaken (3.2) en financiën (3.3).

3.1 Doelstellingen vrijwilligersbeleid

Het hoofddoel van de Wmo is 'meedoen voor iedereen'. De maatschappelijke inzet van de inwoners van de gemeente Rijssen-Holtten leidt tot een aantal gewenste maatschappelijke effecten: sterkere maatschappelijke verbanden, (meer) sociale samenhang en grotere maatschappelijke participatie. In de 'Nota vrijwilligerswerk 2011-2014' werd door de gemeente ingezet op de zogenoemde vijf V's die zijn opgesteld door het Ministerie van Sociale Zaken in samenwerking met Movisie: Vertalen, verbinden, versterken, verbreiden en verankeren. Deze vijf V's zullen ook de leidraad vormen voor het voorliggende plan.

Basisfunctie	Omschrijving
1. Vertalen van maatschappelijke ontwikkelingen	De gemeente moet nieuwe (en bestaande) ontwikkelingen vertalen in een visie en in concreet beleid.
2. Verbinden en makelen	Bij verbinden is sprake van twee of meer partijen die met een bepaalde reden met elkaar in contact worden gebracht. Gemeenten zijn bij uitstek de partij om verbindingen tot stand te brengen. Makelen gaat nog een stap verder. Door makelen komen twee of meer partijen tot een samenwerkingsrelatie en worden nieuwe vrijwilligers naar vrijwilligerswerk toegeleid.
3. Versterken	Houdt in dat de gemeente een effectieve lokale ondersteuningsstructuur onderhoudt. Het gaat bij deze basisfunctie niet om de structuur, maar om het doel dat daarmee wordt bereikt: het ondersteunen en versterken van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties.
4. Verbreiden	Promoten en uiting geven aan de waardering van vrijwilligerswerk. Vier kernwoorden staan centraal: inspireren, verleiden, verbreden en waarderen.
5. Verankeren	Vastgelegde kennis en ervaring in het vrijwilligerswerk dient beschikbaar te zijn (in feite een voorloper van de eerste basisfunctie: vertalen naar maatschappelijke ontwikkelingen).

3.1.1 Vertalen van maatschappelijke ontwikkelingen

De nieuwe vrijwilliger

Er zijn in de toekomst meer vrijwilligers nodig omdat door vergrijzing meer mensen aangewezen zullen zijn op hulp. Een landelijke trend is dat vrijwilligers zich minder willen binden. Inwoners willen wel vrijwilligerswerk doen, maar niet op een vaste dag of in een vaste week en niet structureel. Deze trend is niet gebonden aan leeftijd: werkende vrijwilligers, maar ook mensen die na hun pensionering op zoek zijn naar vrijwilligerswerk, willen flexibiliteit.

De nieuwe of moderne vrijwilliger laat zijn inzet veel meer bepalen door persoonlijke interesse, beschikbare tijd en agenda. De afstemming tussen de organisatie en haar vrijwilliger vraagt daarom steeds meer om maatwerk. Naast waardering, promotie en beeldvorming zal het om nieuwe groepen van vrijwilligers aan te boren nodig zijn om na te denken over nieuwe vormen van vrijwilligerswerk die beter aansluiten bij de wensen van de 'moderne vrijwilliger' zoals bijvoorbeeld meer kortlopende projecten. De vrijwilliger kan dan zelf bepalen op welk moment het vrijwilligerswerk wordt gedaan. Het is goed om hierbij aan te sluiten bij het versterken van het sociale netwerk: de moderne vrijwilliger wil en kan zich makkelijker inzetten in de eigen wijk of buurt. In periodes dat coronamaatregelen fysiek contact lastig maken, biedt online vrijwilligerswerk kansen om vrijwilligerswerk toch door te kunnen laten gaan.

Door corona zijn sommige (oudere) vrijwilligers gestopt. Veel vrijwilligersvacatures worden wel weer opgevuld, zeker nu activiteiten die stil lagen door de coronamaatregelen, weer opgestart zijn. Via de vacaturebank en via sociale media melden nieuwe potentiële vrijwilligers zich aan.

Iedereen heeft zijn eigen redenen om vrijwilligerswerk te doen, maar we zien ook nieuwe trends.

De nieuwe vrijwilliger:

- wil meer dan vroeger liever kortlopende activiteiten, projecten en afgebakende klussen doen dan vaste functies op vaste dagen te vervullen
- ziet vrijwilligerswerk als een meerwaarde om zichzelf verder te kunnen ontwikkelen en ervaring op te doen
- ziet vrijwilligerswerk als nuttige (vrije)tijdsbesteding

Via Vorssa merkt dat voor sommige vacatures, bijvoorbeeld bestuursfuncties die veel tijd kosten, bijna geen mensen te vinden zijn. Het is daarom belangrijk dat er behalve de vrijwilligersvacaturebank ook maatwerk mogelijk is waarbij organisaties en vrijwilligers samen kijken wat past bij de vrijwilliger. Via Vorssa ondersteunt hierbij (zie 3.2.4). Via Vorssa probeert daarnaast organisaties ervan bewust te maken dat in sommige gevallen een vrijwilligersvacature die altijd door een en dezelfde vrijwilliger vervuld werd, ook best door verschillende vrijwilligers gedaan kan worden.

De versnelling in de vergrijzing leidt in de nabije toekomst tot een grotere zorgvraag, maar is ook van invloed op de samenstelling van het vrijwilligersbestand. Dit brengt twee grote uitdagingen met zich mee. Ten eerste neemt de kans snel toe dat ook zij zich moeten gaan richten op naastenzorg (mantelzorg) en zich minder, of in ieder geval minder intensief, kunnen inzetten voor zelfgekozen doelen en initiatieven. Daarmee verliezen vrijwilligersorganisaties snel een fors deel van de huidige vrijwilligers en veel kennis en ervaring. Ten tweede betekent een vergrijzing van vrijwilligersorganisaties ook dat jongeren en jongvolwassenen zich minder snel zullen thuis voelen in een vergrijsde vrijwilligersorganisatie.

De vergrijzing houdt in dat er ook nieuwe ouderen bij komen die een groot potentieel aan vrijwilligers vormen. Rijssen-Holten moet gebruik gaan maken van de talenten en behoeften van senioren en andere potentiële vrijwilligers (zie de beschrijving van 'de moderne vrijwilliger' hierboven) door aan te sluiten bij hun wensen en behoeften.

Ook is het van belang de mogelijkheden van inzet op meer incidentele of vrijblijvende basis of plaats- en tijdonafhankelijke (online) mogelijkheden te benadrukken. Dit is voor veel jongvolwassenen, maar ook voor ouderen, een belangrijke wens.

Actie	Trekker
Aansluiten bij de wensen, verwachtingen en beschikbaarheid van de moderne vrijwilliger (in vacatureteksten, communicatie, etc.) met extra aandacht voor jonge en oudere vrijwilligers.	Via Vorsa

3.1.2 Verbinden & makelen

Via Vorsa ondersteunt vrijwilligersorganisaties bij het koppelen van vrijwilligers aan vacatures door middel van maatwerk en de vacaturebank (3.2.4), en bij het werven en behouden van vrijwilligers (3.2.6). Het behouden van vrijwilligers komt terug bij Versterken.

3.1.3 Versterken

Vrijwilligers worden toegerust, gesteund en gemotiveerd door de vrijwilligerswaardering en de Overijsselse VrijwilligersPrijs (zie 3.2.1 en 3.2.2), door deskundigheidsbevordering (3.2.3) en de vrijwilligersverzekering (3.2.5). Ook de overige activiteiten van Via Vorsa die in 3.2 worden toegelicht, versterken het vrijwilligerswerk in Rijssen-Holtén: het beschikbaar stellen en meer onder de aandacht brengen van het digitaal fondsenboek (3.2.8) en de samenwerking met andere organisaties (3.2.9), onder andere rond NL Doet (3.2.11).

3.1.4 Verbreiden en verankeren

Via Vorsa zorgt ervoor dat vrijwilligerswerk onder de aandacht gebracht wordt, onder andere via sociale media, en brengt een nieuwsbrief uit voor vrijwilligers(organisaties) (zie 3.2.7).

3.2 Stand van zaken vrijwilligersbeleid

De gemeente Rijssen-Holtén kent momenteel een ondersteuningsstructuur voor vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties, met subsidies die de basis vormen voor de ontwikkeling en de uitvoering van maatschappelijke initiatieven. In opdracht van de gemeente ondersteunt Via Vorsa de vrijwilligers-organisaties. Hieronder wordt de huidige stand van zaken op het gebied van vrijwilligerswerk beschreven. Waar die aanleiding geeft tot actie, is een blokje met actiepunten opgenomen.

3.2.1 Vrijwilligerswaardering

In Rijssen-Holtén organiseert Via Vorsa, in opdracht van de gemeente de vrijwilligerswaardering. Daarbij worden alle vrijwilligers in de gemeente in het zonnetje gezet door hen een leuke activiteit aan te bieden, bijvoorbeeld een of meer vrijwilligerswaarderings dag/avond. Het doel van deze dag/avond is om extra aandacht te besteden aan de vrijwilligers in Rijssen-Holtén en de onderlinge verbondenheid binnen de gemeente te bevorderen.

Uit de gehouden interviews blijkt dat de vrijwilligerswaardering als erg positief wordt ervaren. Vrijwilligers voelden zich verbonden met elkaar, vergroten hun sociale netwerk en deelden tips/ervaringen. Deze waarderingvorm wordt bijvoorbeeld ingevuld met workshops, lezingen, een theatervoorstelling, een bezoek aan een voetbalwedstrijd van FC Twente. In 2019 is een week met twintig workshops georganiseerd voor de vrijwilligers. In 2020 konden er vanwege de corona-maatregelen geen activiteiten georganiseerd worden om de vrijwilligers te bedanken. Daarom is de vrijwilligerswaardering 2020 omgezet in een horecabon die de vrijwilligers in juni 2021 gekregen hebben.

Op dit moment bestaat er geen structureel budget voor de vrijwilligerswaardering. Deze worden bekostigd uit het overschot van het deskundigheidsbevorderingsbudget. Gezien de stijgende aanvragen voor deskundigheidsbevordering (zie 3.2.3) zal apart budget gezocht moeten worden voor de vrijwilligers-waardering.

Actie	Trekker
Een structureel budget vaststellen voor de vrijwilligerswaardering	gemeente
Beheer van het vrijwilligerswaarderings-budget bij Via Vorsa beleggen.	gemeente --> Via Vorsa

3.2.2 Overijsselse VrijwilligersPrijs

De provincie Overijssel en de verschillende Vrijwilligers(steen)punten in de provincie organiseren elk jaar de uitreiking van de Overijsselse VrijwilligersPrijs. Voor de gemeente Rijssen-Holten wordt dit georganiseerd door Via Vorsa. In iedere deelnemende gemeente worden drie vrijwilligers of organisaties in het zonnetje gezet. De prijzen worden uitgereikt door een statenlid en de wethouder van de gemeente.

3.2.3 Deskundigheidsbevordering vrijwilligers

Dit is een subsidiemogelijkheid voor deskundigheidsbevordering van vrijwilligers. Elk jaar ontvangt ViaVie Welzijn voor het onderdeel Via Vorsa in januari een budget voor de 'deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers'. Dit is een structureel budget van €10.000,- per jaar. Alle vrijwilligers in de gemeente Rijssen-Holten die werkzaam zijn bij een lokale organisatie, instelling of vereniging kunnen gebruik maken van deze regeling. Vereiste is dat de scholing in directe relatie staat tot de uitvoering van het vrijwilligers-werk. Aanvragen hiervoor kunnen ingediend worden bij Via Vorsa. De vergoedingsregeling is als volgt: 85% van de totale kosten worden vanuit het deskundigheidsbudget vergoed, 15% wordt verdeeld onder de deelnemers. Normaal gesproken wordt de eigen bijdrage betaald door de organisatie waar de vrijwilliger werkzaam is.

De scholing en deskundigheidsbevordering van vrijwilligers is van belang omdat dit vrijwilligers motiveert en de kwaliteit van het vrijwilligerswerk bevordert. Uit de gehouden interviews blijkt dat het scholingsaanbod aansluit bij de vraag vanuit de organisaties en dat de scholing als professioneel en zeer leerzaam wordt ervaren. Tevens worden de 'deskundigheidsbevorderingsavonden' gebruikt als netwerkbijeenkomsten waar verschillende organisaties nader tot elkaar komen en de lijnen onderling kort en goed onderhouden blijven. In de coronaperiode konden deze avonden niet of nauwelijks doorgaan. De EHBO-trainingen konden wél doorgaan en ook zijn er een aantal online scholingsactiviteiten georganiseerd.

Gezien het toenemende belang van de inzet van vrijwilligers in de samenleving, neemt de behoefte aan deskundigheidsbevordering en waardering toe. ViaVie Welzijn verwacht dat het beschikbare budget voor deskundigheidsbevordering binnen het onderdeel Via Vorsa in de komende jaren ook zeker voor dat doel nodig zal zijn, en dat er geen sprake meer zal zijn van een restant (waar nu nog de vrijwilligers-waardering uit bekostigd worden, zoals in 3.2.1 staat).

3.2.4 Vrijwilligers koppelen aan organisaties

Het koppelen van vrijwilligers aan vrijwilligersvacatures was en is misschien wel de bekendste taak van Via Vorsa. Verscheidene vrijwilligersorganisaties plaatsen vrijwilligersvacatures op de vacaturebank van Via Vorsa. De vacaturebank wordt nu veelal online geraadpleegd en er zijn minder intake-gesprekken voor de vacaturebank nodig. Daardoor heeft Via Vorsa meer tijd om vrijwilligersorganisaties te bezoeken en adviseren, en te laten zien waar deze organisaties Via Vorsa nog meer voor kunnen benaderen: met vragen of voor ondersteuning en deskundigheidsbevordering. Via Vorsa voert wel intakegesprekken met potentiële vrijwilligers die nog niet weten wat voor vrijwilligerswerk ze willen doen of die niet goed zijn met de computer. Ook komen mensen langs met vragen om informatie.

Verder zoekt Via Vorsa passend vrijwilligerswerk voor mensen van wie de gemeente als tegenprestatie voor een uitkering vrijwilligerswerk verwacht (zie de Strategische visie gemeente Rijssen-Holten 2010-2030), zoals statushouders, mensen die na een GGZ-behandeling gaan re-integreren of mensen met een bijstandsuitkering. Hiervoor is goede afstemming tussen consultants van de gemeente en Via Vorsa wenselijk. Dit is vastgelegd in de resultaatafspraken met de gemeente. Via Vorsa heeft hiervoor contact met de re-integratieconsulent van de gemeente, de werkcoaches van het UWV en andere instanties. Hierbij zorgt Via Vorsa vaak voor maatwerk: op basis van het intakegesprek leggen de consultants van Via Vorsa contact met een organisatie waarvan zij denken dat die vrijwilligerswerk kan organiseren dat bij die persoon past.

Door de impact van de pandemie zijn sommige vrijwilligersvacatures verdwenen omdat sommige organisaties, bijvoorbeeld verzorgingshuizen, vanwege corona en de bijbehorende richtlijnen en veiligheidsvoorschriften met beroepskrachten willen werken in plaats van met vrijwilligers.

3.2.5 Vrijwilligersverzekering

Bij het doen van vrijwilligerswerk kunnen ongelukken gebeuren. De vrijwilliger kan letsel oplopen of er kan materiële schade ontstaan. Een goede verzekering is dus belangrijk. Lang niet alle vrijwilligers zijn (voldoende) verzekerd en dat kan vervelende gevolgen hebben voor vrijwilligersorganisaties. Daarom heeft de gemeente Rijssen-Holten bij Centraal Beheer Achmea een vrijwilligersverzekering afgesloten voor alle vrijwilligers, maatschappelijke stagiairs en mantelzorgers in de gemeente die in Nederland onbetaald werk doen. Het betreft de Basispolis én de Pluspolis vrijwilligersverzekering die landelijk is ontwikkeld door de VNG en Centraal Beheer Achmea.

Deze verzekering is een vangnet. Dat wil zeggen dat altijd eerst de eigen verzekering van de vrijwilliger wordt aangesproken. Bij schade die niet door de eigen verzekering wordt vergoed, kan men de vrijwilligersverzekering aanspreken. Er is geen leeftijdsgrens, vrijwilligers hoeven zich niet van tevoren aan te melden en er is geen eigen risico. Uit de gehouden interviews blijkt dat de verzekering als gemakkelijk en gebruiksvriendelijk wordt ervaren en dat zowel vrijwilligers- als mantelzorgorganisaties weten van het bestaan van de verzekering.

Naast bovengenoemde verzekering hebben we ook een bestuurs- aansprakelijkheidsverzekering. Deze is zo uitgebreid dat een 'normale' vrijwilligersorganisaties die zelf niet meer hoeft af te sluiten. Dit zijn vaak dure verzekeringen.

3.2.6 Vrijwilligerswerk onder de aandacht brengen

Een van de taken van Via Vorsa is het vrijwilligerswerk onder de aandacht brengen. Dit gebeurt door interviews met vrijwilligers op de website en door de vrijwilligersvacatures op te hangen bij het kantoor van ViaVie Welzijn (Rozengaarde 75a) in Rijssen. In het Rijssens nieuwsblad blijft het plaatsen van interviews met vrijwilligers zorgen voor nieuwe vrijwilligers. Verder komen nieuwe vrijwilligers bij Via Vorsa terecht via mond-tot-mond-reclame en sociale media.

3.2.7 Nieuwsbrief vrijwilligers(organisaties)

Via Vorsa stuurt vier à vijf keer per jaar een nieuwsbrief naar zo'n 420 contactpersonen van vrijwilligers- en maatschappelijke organisaties in Rijssen-Holten. Door deze e-mails worden de organisaties geïnformeerd over allerlei voor hen relevante onderwerpen en over nieuws vanuit de gemeente.

3.2.8 Digitaal fondsenboek

Het digitale fondsenboek is een digitaal overzicht van fondsen die organisaties kunnen aanschrijven voor middelen ten behoeve van hun vereniging of organisatie. Via Vorsa betaalt het lidmaatschap ervan en organisaties kunnen bij Via Vorsa de inloggegevens opvragen. Regelmatig wordt in de nieuwsbrief van Via Vorsa vermeld dat er een digitaal fondsenboek beschikbaar is maar er wordt geen gebruik van gemaakt. Via Vorsa zal dit meer onder de aandacht brengen in de gesprekken met de organisaties.

Naast bovengenoemde hebben wij (4 samenwerkende gemeente) ook een digitaal fondsenboek (Vindsubsidies.nl). Via onze website is er voor iedereen gratis toegang tot Vindsubsidies.nl. Deze faciliteit biedt meer mogelijkheden voor organisaties als het digitale fondsenboek. Advies aan Via Vorsa is, het abonnement van het digitale fondsenboek stoppen en (ook) gebruik gaan maken van de mogelijkheden die wij als gemeente bieden.

Actie	Trekker
Abonnement van het digitale fondsenboek te stoppen en (ook) gebruik gaan maken van digitaal fondsenboek 'vindsubsidies'.	Via Vorsa
Digitale fondsenboek 'vindsubsidies' onder de aandacht brengen in gesprekken die Via Vorsa heeft met de vrijwilligersorganisaties	Via Vorsa

3.2.9 Samenwerking

De lijnen tussen Via Vorsa en maatschappelijke organisaties in Rijssen-Holten zijn kort en het onderlinge contact is goed. Via Vorsa ervaart het contact met de gemeente (beleidsambtenaren) als gemakkelijk en toegankelijk. Af en toe is er contact tussen Via Vorsa en de Sportraad. Losse sportverenigingen leggen minder snel vragen bij Via Vorsa neer.

ViaVie Welzijn is aangesloten bij de landelijke Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk (NOV) en bij VosVi de vrijwilligerscentrales in de regio: zo blijven ze op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen.

3.2.10 NL Doet

NL Doet is een jaarlijkse landelijke actie die georganiseerd wordt door het Oranje Fonds en MOVISIE, gesteund door onder meer de Nationale Postcode Loterij, de Lotto en het Ministerie van VWS. Twee dagen lang kunnen inwoners ervaren hoe leuk vrijwilligerswerk kan zijn. Via Vorsa doet ook elk jaar mee aan NL Doet om inwoners, verenigingen en clubs in de gemeente Rijssen-Holten te stimuleren om zich één dag(deel) vrijwillig in te zetten.

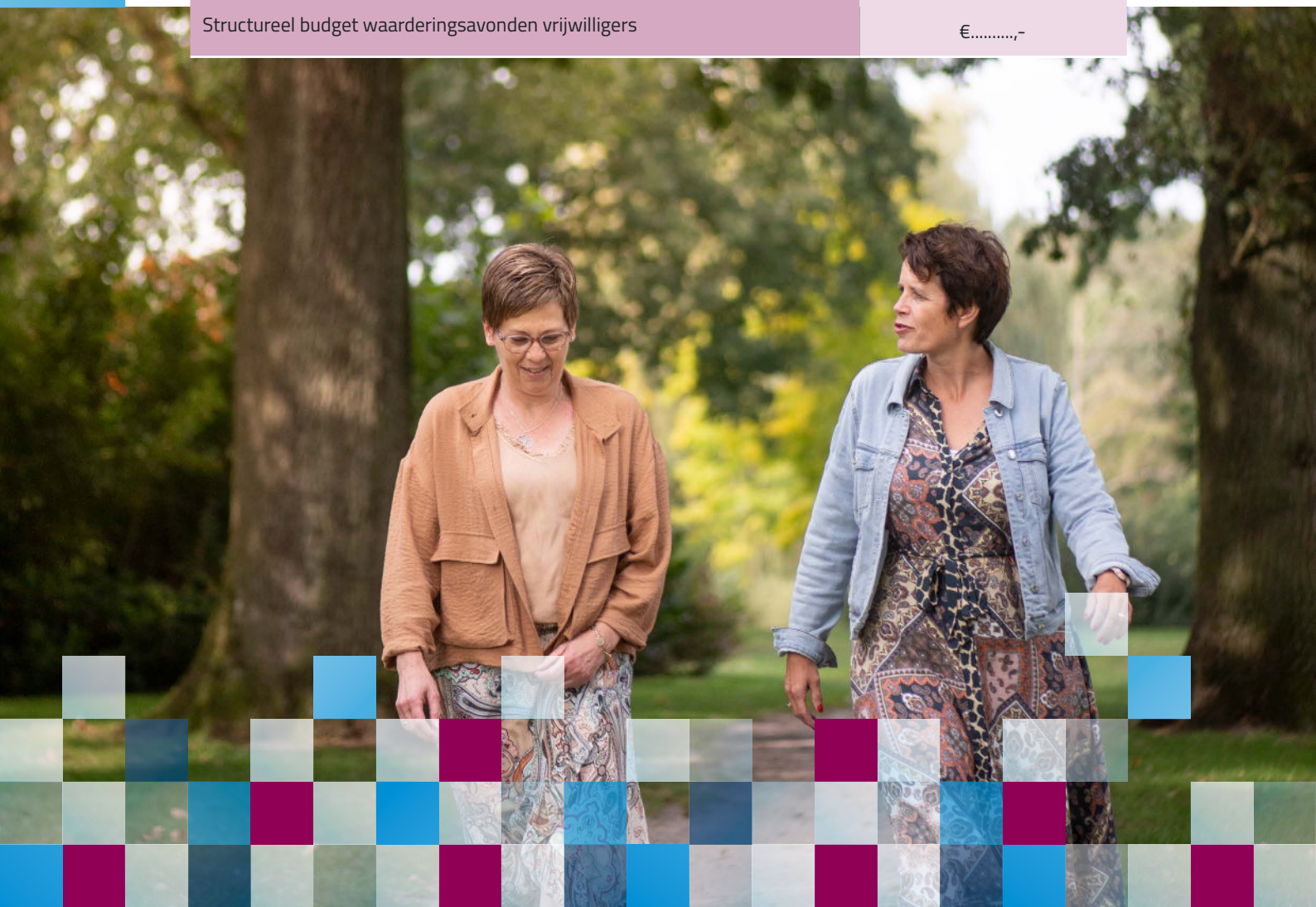
In 2020 kon de actie niet doorgaan vanwege de corona-pandemie. In 2021 is de actie verplaatst van maart naar mei maar kon die uiteindelijk doorgaan en in 2022 is de actie in maart gehouden.

Alle acties t.a.v. vrijwilligersbeleid

	Actie	Trekker
3.1.1	Aansluiten bij de wensen, verwachtingen en beschikbaarheid van de moderne vrijwilliger (in vacatureteksten, communicatie, etc.) met extra aandacht voor jonge en oudere vrijwilligers.	Via Vorsa
3.2.1	Een structureel budget vaststellen voor de waarderings-avonden voor vrijwilligers.	gemeente
3.2.1	Beheer van het vrijwilligerswaarderings-budget bij Via Vorsa beleggen.	gemeente --> Via Vorsa
3.2.8	Abonnement van het digitale fondsenboek te stoppen en (ook) gebruik gaan maken van digitaal fondsenboek 'vindsubsidies'.	Via Vorsa
3.2.8	Digitale fondsenboek 'vindsubsidies' onder de aandacht brengen in gesprekken die Via Vorsa heeft met de vrijwilligersorganisaties.	Via Vorsa

3.3 Financiën vrijwilligersbeleid

	Activiteit	2022
16	Deskundigheidsbevorderingsbudget	€.....,-
	Structureel budget waarderingsavonden vrijwilligers	€.....,-

4 Mantelzorgbeleid

Mantelzorgers hoeven er niet alleen voor te staan. Inwoners moeten zich gesteund voelen en weten waar ze recht op hebben. Als ondersteuning gewenst wordt, dan moet dat op een eenvoudige en snelle manier geregeld kunnen worden.

In het voorjaar van 2016 hebben twee adviseurs van Arcon een zogenoemde "mantelzorgbeleidsscan" afgenomen. De gemeente wilde graag een beter inzicht in de positie van mantelzorgers, een versterking van mantelzorgers en het verbeteren van de ondersteuning. Dit onderzoek gaf inzicht in de stand van zaken met betrekking tot mantelzorgbeleid. Ook werden verbeterpunten voor beleid geformuleerd. Centraal stonden vier thema's: vinden, versterken, verlichten en verbinden. Op basis hiervan is het 'Actieplan Mantelzorg 2017-2018' geformuleerd. De zogenoemde vier V's vormen de basis voor de vijf speerpunten uit het plan. De vijf speerpunten opgesteld door de gemeente Rijssen-Holtén zijn als volgt:

1. Communicatie (Vinden): informatie moet bereikbaar en toegankelijk zijn voor iedere inwoner van Rijssen-Holtén;
2. Laagdrempelige en bereikbare ondersteuning (Versterken);
3. Preventie, vroege signalering en bewustwording bij gemeente en maatschappelijke organisaties (Verlichten en Verbinden);
4. Maatwerk (Verlichten);
5. Waardering van mantelzorgers (Versterken en Verlichten).

In dit hoofdstuk worden deze vijf doelstellingen voor het mantelzorgbeleid besproken (4.1), de huidige stand van zaken (4.2) en de financiën (4.3).

4.1 Doelstellingen mantelzorgbeleid

Om de doelstellingen te kunnen behalen, geeft de gemeente Rijssen-Holtén de ondersteuning van mantelzorgers vorm samen met stichting Evenmens en de stichting Christelijke Mantelzorghulp. Deze organisaties hebben onderling veel contact en werken goed samen. Verdere samenwerking kan voordelen opleveren t.a.v. bijvoorbeeld personele bezetting.

17

4.1.1 Communicatie

Het doel is om de bekendheid en herkenning van mantelzorg, mantelzorgers en mantelzorgondersteuning te vergroten. De vindbaarheid van de informatie is van groot belang om mensen van de juiste informatie te kunnen voorzien. De informatie moet gezien de diversiteit onder mantelzorgers zowel digitaal als fysiek beschikbaar zijn.

Het vinden van mantelzorgers is een belangrijke voorwaarde om hen te kunnen versterken, verlichten en verbinden. Wij willen graag mantelzorgers vinden en bereiken om onze ondersteuning bij hen onder de aandacht te brengen. Op het moment dat een mantelzorger zelf op zoek is naar informatie moet deze ook toegankelijk en bereikbaar zijn voor mantelzorgers. Daarnaast willen we mensen bereiken die zich er niet van bewust zijn dat ze mantelzorgers zijn. Dit betekent dat de informatie die door de gemeente en partnerorganisaties wordt verspreid, moet aansluiten bij de belevingswereld van de mantelzorgers. Informatie moet compleet en makkelijk vindbaar zijn. Naast lokale of regionale organisaties kunnen ook landelijke organisaties, zoals zorgverzekeraars, ondersteuning of verlichting bieden. Ook dit aanbod vormt onderdeel van informatie die bekend moet zijn bij mantelzorgers.

4.1.2 Laagdrempelige en bereikbare ondersteuning

Het doel is om laagdrempelige ondersteuning dichtbij mantelzorgers te organiseren, samenwerking te zoeken, verbindingen te leggen en gebruik te maken van de kennis en expertise van inwoners voor inwoners.

Steeds meer informatie en dienstverlening gaat via internet. Een steeds groter deel van de samenleving heeft toegang tot dit medium en zoekt op internet zelf naar hulp. Dit geldt niet voor de hele doelgroep van mantelzorgers: ouderen die zorgen voor bijvoorbeeld hun partner zijn niet altijd digitaal vaardig. Een digitaal informatiepunt is daarom voor deze groep niet toereikend. Er moet ook een fysiek punt zijn waar mensen hun vragen op een informele manier kunnen stellen. Er zijn meerdere organisaties, naast de gemeente, waar mensen terecht kunnen met hun vragen over mantelzorg, zoals stichting Evenmens, de stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen, diaconieën en cliëntondersteuning. Cliëntondersteuning is de plek waar mensen met vragen over alle leefgebieden terecht kunnen: laagdrempelig en met aandacht voor samenwerking met ketenpartners.

Een integrale benadering van mantelzorgers en hun wensen en behoeften staat centraal bij de ondersteuning aan mantelzorgers, waarbij de eigen kracht en het sociale netwerk van de mantelzorger een belangrijke plek innemen. Een middel dat hieraan bijdraagt is OZO-verbindzorg (zie 4.2.2d): een systeem dat voor de cliënt en de mantelzorger altijd bereikbaar is en waar niet-spoedeisende vragen in een veilige, vertrouwde omgeving op een snelle en effectieve manier kunnen worden gesteld.

Niet alleen (professionele) organisaties kunnen informatie, advies of ondersteuning bieden. Ook andere mensen, die in een zelfde situatie zitten of gezeten hebben, kunnen via lotgenotencontact ondersteuning bieden (zie 4.2.2e). Dit is een laagdrempelige manier waarbij mensen met elkaar in contact komen en elkaar verder kunnen helpen.

4.1.3 Preventie

Het doel is om een samenleving te creëren waarin mensen en organisaties alert zijn op signalen van overbelasting van mantelzorgers om hen heen en waarin men ook weet waar zij ondersteuning kunnen vinden. We willen de bewustwording vergroten en actief vorm geven aan preventie en vroegsignalering om zo (dreigend) overbelaste mantelzorgers snel te herkennen.

Mantelzorgers zijn naast mantelzorger ook werknemer, collega, vriend, familie, leerling of vrijwilliger. Dit laat zien dat er naast de zorgbehoevende nog veel meer partijen en organisaties zijn die een beroep doen op of te maken hebben met een mantelzorger. Al deze partijen hebben een gemeenschappelijk belang: een goede gezondheid en de inzet of aanwezigheid van deze persoon. En ook de gemeente heeft belang bij een vitale samenleving, waar zo min mogelijk een beroep wordt gedaan op professionele, specialistische zorg waar dit kan worden voorkomen. In keukentafelgesprekken wordt de mantelzorger niet alleen aangesproken als zorgverlener, maar is er ook nadrukkelijk aandacht voor de behoeften en wensen van de mantelzorger zélf, om te voorkomen dat diegene zelf problemen krijgt of zorgvrager wordt.

Preventie en een vroege signalering van (dreigende) overbelasting van mantelzorgers is cruciaal. De gemeente staat hierin niet alleen. In samenwerking met maatschappelijke organisaties als scholen, werkgevers, verenigingen en huisartsen kan onderzocht worden wat er mogelijk is zodat er zo vroeg mogelijk gereageerd kan worden op signalen van (dreigende) overbelasting. Dit kan doordat organisaties zelf maatregelen nemen die de mantelzorger kunnen ontlasten of door de mantelzorger te wijzen op ondersteuningsmogelijkheden. Een mooi voorbeeld van samenwerking en preventie is de organisatie van een informatieavond over mantelzorg en dementie vanuit maatschappelijke organisaties, mede (financieel) mogelijk gemaakt door de gemeente.

Sommige categorieën mantelzorgers in de gemeente Rijssen-Holten vragen om een specifieke vorm van ondersteuning of benadering. Voorbeelden zijn jonge mantelzorgers en werkende mantelzorgers. Het groeiende aantal tweeverdieners in combinatie met het langer thuis wonen van ouderen kan in de toekomst bijvoorbeeld een probleem in 'vraag en aanbod' van mantelzorgers opleveren. Ook jonge mantelzorgers moeten tijdig geïnformeerd en ondersteund worden, om overbelasting en uitval te voorkomen. Preventie kan hier een belangrijke rol spelen in samenwerking met bijvoorbeeld werkgevers en scholen. Werkgevers nemen een belangrijke en speciale positie in. De combinatie van werk en mantelzorg komt steeds vaker voor. De gemeente Rijssen-Holten is een mantelzorgvriendelijke werkgever. Vanuit deze positie wil de gemeente een

voortrekkersrol op zich nemen als het gaat om de combinatie van werk en mantelzorg.

4.1.4 Maatwerk

Het doel van maatwerk is om een mantelzorger met een ondersteuningsvraag de oplossing te bieden die het beste aansluit bij zijn of haar situatie, waarbij geldende regels of gebruiken niet in de weg staan. Als gemeente willen wij graag vraaggericht werken en aansluiten bij de wensen en behoeften van de mantelzorgers. In Rijssen-Holten is een breed aanbod voor mantelzorgondersteuning beschikbaar waarmee in veel gevallen tegemoet gekomen wordt aan de vraag van mantelzorgers. Voor die ondersteuningsvragen die niet binnen het reguliere aanbod vallen, is er ruimte voor consultants en regisseurs om op zoek te gaan naar oplossingen buiten het reguliere aanbod. Deze zoektocht naar maatwerk past binnen de visie op transformatie in het sociale domein.

4.1.5 Waardering

Volgens de Wmo 2015 moeten gemeenten in hun verordening vastleggen op welke manier het college de jaarlijkse blijk van waardering voor mantelzorgers organiseert. De wet laat de wijze waarop deze waardering plaatsvindt vrij, waardoor de gemeente dit naar eigen inzicht kan invullen. Op die manier kan worden aangesloten bij de lokale behoeften van de mantelzorgers en de lokale mogelijkheden en omstandigheden. In Rijssen-Holten gebeurt dit in nauwe samenwerking met stichting Evenmens.

Ieder jaar geeft de gemeente via het Schouderklopje lokaal invulling aan de mantelzorgwaardering, ook bekend als het mantelzorgcompliment. Het Schouderklopje is geen financiële tegemoetkoming van de kosten die worden gemaakt door een mantelzorger, maar een blijk van waardering. Bij iedere uitreiking van het Schouderklopje voert een medewerker van stichting Evenmens een gesprek met de mantelzorger. Dit sociale en persoonlijke element heeft naast het overbrengen van waardering ook een signalerende functie. In een dergelijk gesprek kan iemand direct van informatie of advies worden voorzien, of op ondersteuningsmogelijkheden gewezen worden. Ook levert het waardevolle informatie op over de wensen en behoeften van mantelzorgers.

4.2 Stand van zaken mantelzorgbeleid

Voor elk van de vijf speerpunten uit 4.1 wordt in 4.2 de huidige stand van zaken gegeven op het gebied van mantelzorg(ondersteuning) in Rijssen-Holten. Waar de stand van zaken aanleiding geeft tot actie, is een blokje met actiepunten opgenomen.

4.2.1 Communicatie

Uit de gevoerde interviews volgt dat effectieve mantelzorgondersteuning begint bij *vroegtijdige* en *herhaaldelijke* informatievoorziening. Niet alleen schriftelijk of online, maar ook via de mensen die achter de voordeur komen bij mantelzorger en zorgontvanger. Er is veel informatie beschikbaar over bijvoorbeeld respijtzorg (zie 4.2.4b), maar mantelzorgers hebben vaak niet genoeg tijd, energie of concentratie om uit te zoeken waar zij in hun situatie voor in aanmerking komen. Een deel van de gesproken mantelzorgers maakt maar beperkt gebruik van ondersteuning om bovenstaande redenen. De eerstelijnszorg, zoals de praktijkondersteuner van de huisarts, de wijkverpleegkundige en de fysiotherapeut, spelen een belangrijke rol in de informatievoorziening en verwijzing naar ondersteuning. Als mantelzorgers op een toegankelijke manier inzicht kunnen krijgen in het totale ondersteuningsaanbod, niet alleen in dat van de gemeente, maar ook in dat van anderen, zoals zorginstellingen of patiëntenverenigingen, kunnen zij makkelijker gebruik maken van ondersteuning.

De informatievoorziening op de **gemeentelijke website** is verbeterd maar er is nog ruimte voor verdere verbetering. Informatie opzoeken gaat onhandig en er staat verouderde informatie op. Wel zijn de zoekfuncties op de website aangepast waardoor er minder dan voorheen doorgelinkt hoeft te worden. Verwijzingen naar maatschappelijke partners en/of contactpersonen zijn duidelijk en goed vindbaar. Er ontbreekt echter een overzichtelijke en goed vindbare pagina waar een mantelzorger gemakkelijk alle benodigde (contact)

informatie in één oogopslag kan vinden. Tevens ontbreekt informatie over de **fysieke informatiepunten**, zoals de infokast met informatiemateriaal en boeken over en voor mantelzorg(er)s). De informatie op de website wordt meermaals als "summier" en "erg algemeen" bestempeld. De **gemeentelijke informatiepagina in de krant** wordt daarentegen veelvuldig door mantelzorgers gebruikt als informatiebron. Deze pagina wordt als overzichtelijk, up to date en informatief beschouwd. Op de **dag van de mantelzorg** spreken vertegenwoordigers van de mantelzorgorganisaties samen met de wethouder mensen op de markt aan om aandacht te vragen voor mantelzorg.

Er is een **sociale kaart** waarnaar verwezen wordt op de website van de gemeente, maar inwoners weten vaak niet dat ze met vragen over hulp of voorzieningen terecht kunnen bij het **Sociaal VraagPlein**. Dit kunnen vragen zijn op het gebied van mantelzorgondersteuning en vrijwilligerswerk maar ook op het gebied van jeugd en gezin, werk en inkomen, zorg en welzijn en vervoer en mobiliteit, maatschappelijk werk en cliëntondersteuning. Sociaal VraagPlein is een samenwerking tussen Avedan, stichting Evenmens, de stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen, MEE IJsseloevers, ViaVie Welzijn en de gemeente.

Uit de gevoerde gesprekken blijkt dat mantelzorgorganisaties (stichting Evenmens en de stichting Christelijke mantelzorghulp Rijssen) zelf actief **folders** verspreiden in Rijssen-Holtten, maar bij huisartsen kan dit niet altijd.

Veel van deze informatie bereikt mantelzorgers pas als zij zich ervan bewust zijn dat ze mantelzorg(er) zijn. Dit valt samen met de beeldvorming over mantelzorg (bijvoorbeeld mantelzorgers van zorgbehoevendenden met GGZ-problematiek). Een meermaals gehoorde opmerking in de interviews is: "ik dacht dat ik hier niet voor in aanmerking zou komen" en "ik dacht dat die ondersteuningsmogelijkheid niet op mij van toepassing was". De mantelzorgwaardering vergroot de bekendheid met wat een mantelzorg(er) is en of je er misschien zelf één bent – zie hiervoor 4.2.5 over het Schouderklopje.

De consulenten merken dat mantelzorgers met een migratie-achtergrond nog enigszins buiten beeld blijven omdat zij niet altijd beseffen dat ze mantelzorg(er) zijn. Hier zou meer aandacht aan moeten worden besteed in de communicatie.

Actie	Trekker
Vindbaarheid van informatie over mantelzorg op gemeentelijke website verder verbeteren.	Gemeente
Bekendheid bij inwoners over het Sociaal VraagPlein verbeteren	Gemeente, stichting Evenmens, stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen en ViaVie Welzijn
De verspreiding van fysiek informatiemateriaal (folders, flyers, etc.) bij ketenpartners en op plaatsen waar mantelzorgers vaak komen, waaronder huisartsen, verbeteren.	Stichting Evenmens en Christelijke Mantelzorghulp Rijssen
Het vergroten van de bekendheid van mantelzorgorganisaties bij inwoners ondersteunen en faciliteren door dit onder de aandacht te brengen in bestaande werkoverleggen, bijv. met huisartsen en kerken.	Gemeente

Actie	Trekker
Meer inzetten op communicatie t.b.v. het bereiken van mantelzorgers met een migratie-achtergrond.	Gemeente, stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen zullen hiervoor de samenwerking zoeken met de migranten-zelforganisaties en het Vluchtelingenwerk.

4.2.2 Laagdrempelige en bereikbare ondersteuning

De organisaties die zich voor de gemeente Rijssen-Holten richten op de ondersteuning van mantelzorgers, zijn stichting Evenmens en de stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen. Deze organisaties zien dat mantelzorgen steeds zwaarder wordt. De druk op de zorg neemt toe en daarmee ook op de mantelzorger. Patiënten krijgen bijvoorbeeld later dan eerder het geval was, een indicatie voor langdurige zorg, waardoor zij langer thuis blijven wonen. Die zorg komt neer op mantelzorgers. Laagdrempelige en bereikbare ondersteuning van mantelzorgers is daarom van groot belang.

Daarnaast zijn de effecten van de corona-periode merkbaar: dit verlaagt de mentale weerstand en veroorzaakt of vergroot in sommige situaties een isolement van de mantelzorger, die in verband met een kwetsbare gezondheid van hun dierbare minder contacten buiten de deur hebben en geen bezoekers meer over de vloer konden hebben. Zeker tijdens de eerste golf merkten de mantelzorgorganisaties grote eenzaamheid. Na de eerste golf is alle ondersteuning weer opgepakt, waarbij de mantelzorgorganisaties en hun vrijwilligers de coronamaatregelen volgen die de grote zorgorganisaties, zoals verpleeghuizen, hanteren. Het merendeel van de vrijwilligers gaat trouw op bezoek; enkele vrijwilligers kunnen dat niet omdat ze zelf een kwetsbare gezondheid hebben.

Eén van de manieren waarop mantelzorgers in de gemeente Rijssen-Holten worden ondersteund, is door (bezoek van) vrijwilligers van de stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen en stichting Evenmens. De stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen en stichting Evenmens zorgen ervoor dat hun vrijwilligers hierbij ondersteund en toegerust worden.

4.2.2a Versterken en promoten mantelzorgorganisaties

Mantelzorgorganisaties promoten op dit moment, zonder actieve ondersteuning van de gemeente, hun werkzaamheden in Rijssen-Holten. Deze promotie is essentieel voor de bekendheid van deze organisaties bij de inwoners. De promotie moet tweeledig zijn: het ondersteuningsaanbod van de organisaties aan mantelzorgers dient meer naar voren te worden gebracht, en daarnaast dienen de vrijwilligersvacatures meer gepromoot te worden. Uit de interviews volgt dat sommige organisaties bijvoorbeeld zorg voor terminale inwoners niet overal promoten, aangezien er een dringend tekort is aan zorgvrijwilligers en men geen valse beloften wil doen. Voor de gemeente is er, in samenwerking met Via Vorsa, een duidelijke rol weggelegd in het doen verbeteren van de promotie van deze vrijwilligersvacatures alsmede de promotie van de werkzaamheden van de mantelzorgorganisaties.

Actie	Trekker
Verbetering in de samenwerking tussen de gemeente, mantelzorgorganisaties en Via Vorsa omtrent de promotie van vrijwilligersvacatures rondom mantelzorg.	Gemeente i.s.m. stichting Evenmens, stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen en Via Vorsa
Verbeteren van de promotie van het ondersteuningsaanbod van de organisaties aan mantelzorgers	Gemeente i.s.m. stichting Evenmens, stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen en Via Vorsa

4.2.2b Informatiebijeenkomsten en deskundigheidsbevordering

Ook (de vrijwilligers van de) verschillende mantelzorgorganisaties maken (vaak meerdere keren per jaar) gebruik van de deskundigheidsbevordering. De deskundigheidsbevordering wordt zeer positief beoordeeld. De onderwerpen sluiten aan bij de relevante maatschappelijke problematiek. Deelnemers vinden de cursussen leerzaam en goed toepasbaar in de praktijk.

Het organiseren van informatiebijeenkomsten en deskundigheidsbevordering lukte in de afgelopen twee jaar vaak niet vanwege corona; af en toe is het gelukt om groepsbijeenkomsten te organiseren: in oktober 2021 voor het laatst. Door de leeftijd van de vrijwilligers hebben zij geen belangstelling om te leren videobellen waardoor digitale bijeenkomsten geen oplossing zijn.

Actie	Trekker
Gesprek organiseren tussen de consultants van stichting Evenmens en Via Vorsa om het aanbod van deskundigheidsbevordering op elkaar af te stemmen.	Stichting Evenmens en Via Vorsa

4.2.2c Werven nieuwe vrijwilligers voor mantelzorgondersteuning

Het landelijke beeld dat het aantal mantelzorgers de komende tien à twintig jaar afneemt, is ook in Rijssen-Holten te zien. Nu zijn er gemiddeld zes mantelzorgers per zorgvrager beschikbaar, over twintig jaar zullen dat er drie zijn. De gemiddelde leeftijd van mantelzorgers en vrijwilligers stijgt ook: de huidige mantelzorgers en vrijwilligers hebben op een gegeven moment zelf zorg nodig in plaats van dat zij mantelzorgers kunnen zijn of een mantelzorgers kunnen ondersteunen. De mantelzorgorganisaties zijn daarom altijd bezig met de aanwas van nieuwe vrijwilligers die mantelzorgers kunnen ondersteunen.

De aanwas van **nieuwe vrijwilligers** is lastig: er komen weinig reacties op de advertenties in de lokale kranten of bijvoorbeeld het blad van de Nederlandse Patiëntenvereniging of via de verspreide folders. Veel mensen in Rijssen-Holten doen al vrijwilligerswerk dus alle organisaties vissen in dezelfde vijver. De meeste aanmeldingen van nieuwe vrijwilligers komen via mond-tot-mond-reclame. Daardoor is inzetten op het vergroten van de bekendheid van mantelzorgorganisaties belangrijk (4.2.2a). Daarbij speelt de mantelzorgwaardering een belangrijke rol: zie 4.2.5. De trend dat vrijwilligers liever af en toe vrijwilligerswerk doen in plaats van structureel (zie ook de maatschappelijke ontwikkelingen bij 3.1.1), biedt ook kansen: dit past bijvoorbeeld goed bij respijtzorg, "oppszorg" (zie 4.2.4b).

Mantelzorgorganisaties letten bij de werving specifiek op de **werving van jonge vrijwilligers**. Het algemene beeld bij de mantelzorgorganisaties is dat jongere vrijwilligers uitdaging willen in hun vrijwilligerstaak: het moet iets toevoegen aan hun leven. Persoonlijk contact is een belangrijke drijfveer voor jonge vrijwilligers. De mantelzorgorganisaties kennen de zorgvrager en de vrijwilliger en kunnen zo een match maken en de zorgvrager en de vrijwilliger ondersteunen.

Om aan te sluiten op **potentiële nieuwe en jongere vrijwilligers**, deelt Evenmens zorgvragen ook op Instagram en Facebook met een foto of video; daardoor komen er meer reacties binnen. Incidenteel krijgen de mantelzorgorganisaties een vrijwilliger via Via Vorsa. Nieuwe vrijwilligers zijn ook vaak mensen die net met pensioen zijn. Ook schakelen de mantelzorgorganisaties soms een plaatselijke (sport)vereniging in voor een zorgvraag. Daarnaast geven sommige bedrijven hun medewerkers één uur in de week om te besteden aan vrijwilligerswerk, of doen mee aan NL doet.

Evenmens heeft een **vrijwilligerspool** en wil meedenken om daarin samen te werken met Via Vorsa om bijvoorbeeld een gezamenlijke vrijwilligerspool te maken.

Christelijke Mantelzorghulp krijgt steeds meer aanvragen voor **terminale** zorg maar het werven van genoeg vrijwilligers hiervoor is lastig.

Actie	Trekker
Onderzoeken of stichting Evenmens en Via Vorsa samen kunnen werken bij het werven van nieuwe vrijwilligers; bijvoorbeeld door de vrijwilligerspool van stichting Evenmens samen te voegen met of aan te sluiten op de vrijwilligerspool van ViaVie Welzijn.	Stichting Evenmens i.s.m. Via Vorsa
Onderzoeken hoe en in samenwerking met welke partners er meer vrijwilligers gevonden kunnen worden voor terminale zorg.	Gemeente i.s.m. stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen

4.2.2d *Verbinding mantelzorgers en OZO-verbindzorg*

OZO-verbindzorg is een communicatiemiddel waarin alle partijen (mantelzorgers, familie en zorgverleners) die betrokken zijn bij de zorg en het welzijn van een cliënt bij elkaar worden gebracht. Zo vormt zich een netwerk rondom de cliënt, waarbij de cliënt bepaalt wie er meedoet. Het systeem wordt ingericht voor de cliënt door professionals, vaak de thuiszorgorganisatie. Als een mantelzorger een melding wil doen, kan die in het systeem aanklikken wie er een mail moet krijgen dat er een melding klaarstaat in het systeem. Alle partijen zijn zo beter op de hoogte en de lijntjes zijn kort, wat de teamspirit rondom de cliënt verbetert. De cliënt is eigenaar zonder belang van één van de betrokken partijen. Stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen werkt niet met OZO-verbindzorg, stichting Evenmens wel.

In verband met privacywetgeving (AVG) is OZO-verbindzorg een uitkomst voor veilige communicatie over/met een cliënt voor onder andere de thuiszorg. Als er bijvoorbeeld bij een zorgvraag vanuit de huisartsenpraktijk contact wordt gezocht met de thuiszorgorganisatie en deze neemt de zorgvraag aan, dan heeft de thuiszorgorganisatie specifieke patiëntgegevens nodig, zoals BSN en geboortedatum. Door het gebruik van OZO-verbindzorg kunnen verschillende partijen op een veilige manier de persoonsgegevens ontvangen en verwerken.

Uit de gehouden interviews blijkt dat op dit moment dat mantelzorgers die van dit systeem gebruik maken, erg tevreden zijn gezien het feit dat ze meer betrokken zijn bij de zorg. Een deel van de gesproken mantelzorgers is echter niet bekend met het systeem. Er ligt, gezien de voordelen voor de gebruikers, een duidelijke taak voor de gemeente om (zorg)organisaties te stimuleren om hier meer gebruik van te maken.

Actie	Trekker
Zorg)organisaties stimuleren om mantelzorgers te informeren over en helpen gebruik te maken van OZO-verbindzorg, onder andere door inwoners hierover te informeren op gemeentelijke website.	Gemeente en stichting Evenmens

4.2.2e Lotgenotencontact

In de gemeente zijn er verschillende mogelijkheden voor fysiek en digitaal lotgenotencontact. Het steunpunt mantelzorg (een van de diensten van stichting Evenmens) werkt samen met allerlei professionele en vrijwilligersorganisaties. Het steunpunt biedt onder andere lotgenotengroepen. Door de corona-maatregelen konden mensen een tijd lang niet binnenlopen op het steunpunt mantelzorg op het gemeentehuis. Tevens is er een speciale lotgenotengroep voor jonge mantelzorgers. In Holten bestaat een lotgenotengroep van mantelzorgers die zorgen voor iemand met dementie (komen vier keer per jaar bij elkaar). Uit de interviews volgt dat niet alle mantelzorgers bekend zijn met de mogelijkheden van lotgenotencontact (of andere vormen van ondersteuning). De mantelzorgers zouden graag meer informatieverstrekking willen over specifieke vormen van ondersteuning waaronder lotgenotencontact. Dit valt samen met de beeldvorming over mantelzorg (bijvoorbeeld mantelzorgers van zorgbehoevenden met GGZ-problematiek). Een meermaals gehoorde opmerking is: "ik dacht dat ik hier niet voor in aanmerking zou komen" en "ik dacht dat die ondersteuningsmogelijkheid niet op mij van toepassing was"

Actie	Trekker
Lotgenotencontact nog meer onder de aandacht brengen en mogelijkheden digitaal lotgenotencontact onderzoeken.	Stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp

4.2.3 Preventie

Voor preventie zijn de verbindingen tussen de ketenpartners belangrijk. In de gemeente Rijssen-Holten werken de volgende ketenpartners samen voor de ondersteuning van mantelzorgers:

- Uit de gehouden interviews blijkt dat er een goede samenwerking bestaat tussen de gemeente en de mantelzorgorganisaties. De lijnen zijn kort en de samenwerking wordt als 'concreet, gemakkelijk en duidelijk' omschreven. Dit komt vooral door het **casuoverleg** twee keer in de week, waarin alle vragen die bij het sociaal vraagplein van de gemeente zijn binnengekomen, besproken worden. Het casuoverleg zorgt ervoor dat de samenwerking goed loopt en dat alle ketenpartners elkaar goed weten te vinden.
- Er is drie keer per jaar een '**klankbordgroepoverleg**' voor alle organisaties die op enige wijze verbonden zijn met mantelzorgers, waaronder stichting Evenmens en de stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen. Deelnemers bespreken ontwikkelingen die zij zien, zoals toename van eenzaamheid, in dit overleg.

- Voor de gemeente is een verbindende rol weggelegd tussen Via Vorsa en de verschillende **mantelzorgorganisaties**. De banden tussen Via Vorsa en de organisaties dienen versterkt te worden zodat er optimaal gebruik gemaakt kan worden van de diensten van Via Vorsa. Met name ten behoeve van de werving van nieuwe vrijwilligers.
- Daarnaast dienen de banden met de **huisartsen** en **POH** (praktijkondersteunende huisartsen) versterkt te worden, bijvoorbeeld doordat huisartsen vaker deelnemen aan het multidisciplinair overleg. De consulenten van Evenmens geven aan dat zij graag in gesprek willen met huisartsen zodat die mantelzorgers vaker naar mantelzorgondersteuning, via de gemeente of mantelzorgorganisaties, doorverwijzen.
- Met de **casemanagers dementie van de thuiszorgorganisaties** hebben de consulenten van stichting Evenmens goed en veel contact.
- Een consulent van stichting Evenmens en de wethouder nemen deel aan de **stuurgroep en werkgroep Dementievriendelijke gemeente**.
- Stichting Evenmens ziet een mogelijkheid tot verbetering op het gebied van **Wmo-aanvragen**: op dit moment is er acht tot tien weken wachttijd terwijl de aanvraag voor dagbesteding of huishoudelijke ondersteuning die bijvoorbeeld door een casemanager dementie gedaan wordt, vrijwel altijd wordt goedgekeurd door de afdeling Wmo van de gemeente. Als die wachttijd korter zou zijn, zouden mensen beter ondersteund kunnen worden.

Actie	Trekker
De banden tussen Via Vorsa en de mantelzorgorganisaties versterken zodat de mantelzorgorganisaties optimaal gebruik kunnen maken van de diensten van Via Vorsa ten behoeve van de werving van nieuwe vrijwilligers.	Via Vorsa, stichting Evenmens en stichting Christelijke mantelzorghulp Rijssen
Er is behoefte aan een verbindende rol van de gemeente om de banden tussen Via Vorsa, huisartsen en de mantelzorgorganisaties binnen de gemeente te versterken.	Gemeente (Evenmens uitnodigen in het huisartsenoverleg)
Onderzoeken of Wmo-aanvragen sneller toegekend kunnen worden door nauwere samenwerking met bijvoorbeeld casemanagers dementie.	Stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen i.s.m. de gemeente
Evenmens (laten) uitnodigen in het huisartsenoverleg met de gemeente.	Stichting Evenmens en de Gemeente

De gemeente Rijssen-Holtten besteedt apart aandacht aan specifieke mantelzorgdoelgroepen: oudere mantelzorgers, jonge mantelzorgers, mantelzorgers die zorgen voor een naaste met GGZ-problematiek en werkende mantelzorgers.

4.2.3a Oudere mantelzorgers

Uit de gehouden interviews komt het positieve geluid naar voren dat er de afgelopen jaren meer aandacht is gekomen voor oudere mantelzorgers. Gezien de grote kans (één op drie) op overbelasting voor deze groep is en blijft aandacht noodzakelijk.

4.2.3b Jonge mantelzorgers

Voor jonge mantelzorgers in de leeftijd van 6 tot 24 jaar is aparte ondersteuning beschikbaar in de gemeente Rijssen-Holten. De leeftijdsgrens is op 24 jaar gesteld omdat jonge mantelzorgers ook na hun achttiende verjaardag ondersteuning nodig kunnen hebben in de overgang naar zelfstandigheid. Er zijn aparte consulenten voor jonge mantelzorgers, omdat het een grote doelgroep is in Rijssen-Holten. De gemeente Rijssen-Holten besteedt al twaalf jaar extra aandacht aan jonge mantelzorgers en loopt daarmee voorop, samen met de provincies Overijssel en Drenthe die hier nog langer mee bezig zijn.

Speciaal voor jonge mantelzorgers worden aparte activiteiten en lotgenotencontact georganiseerd door stichting Evenmens⁶:

- Een consulent jonge mantelzorgers onderhoudt contact met **middelbare scholen** en verzorgt het speciale programma Roos Radeloos en gastlessen in de klas op de middelbare school en het **hbo**.
- **Gastgezinnen**: een jonge mantelzorger kan langskomen voor een kopje koffie bij het gastgezin of aanschuiven bij het avondeten, of logeert elk tweede weekend bij het gezin. Dit zijn bijvoorbeeld gezinnen die pleegzorg te intensief vinden en op deze manier naast een ander gezin willen staan. Via Vorsa zou een rol kunnen spelen bij het vinden van nieuwe gastgezinnen want het lukt niet altijd om een gastgezin te vinden. Door corona kunnen sommige gezinnen nu maar net hun eigen gezinsleven bolwerken en hebben ze geen tijd om gastgezin te worden. In 2022 wordt de inzet van gastgezinnen bekostigd uit de middelen van het Actieplan Corona.
- Er komen veel jonge mantelzorgers bij de fysieke ("in real life") **lotgenotencontact**-activiteiten die speciaal voor deze doelgroep worden georganiseerd. De jonge mantelzorgers geven aan dat ze veel behoefte hebben aan de ontspanningsactiviteiten met jonge mede-mantelzorgers. Deze activiteiten konden fysiek blijven doorgaan na de eerste corona-lockdown omdat dit een essentiële activiteit is voor deze kinderen en jongeren. Bij sommige ouders zorgde dat wel voor angst en spanning vanwege gezinsleden met een kwetsbare gezondheid. In de eerste lockdown waren alle activiteiten online, maar vanaf de tweede lockdown konden de huisbezoeken van de consulenten weer doorgaan en als dat niet binnen kon, gingen ze bijvoorbeeld met een kind een rondje buiten lopen. Voor kinderen die niet op die avonden konden komen vanwege zorgen over besmettingsgevaar, zijn buitenactiviteiten georganiseerd zoals lasergamen en een steptocht met spelletjes door de buurt voor kinderen. Daarnaast zijn er online digitale bingo's georganiseerd, met daarna rondrijden om de cadeaus langs te brengen zodat de gezinnen weer even bezocht werden. Ook is er veel online geknutseld en zijn er online spelletjes gedaan en digitale pubquizen.
- Er zijn ook **ouderavonden** verbonden aan het kinderlotgenotencontact. De kinderen mogen van tevoren zelf aangeven wat ze graag willen dat hun ouders verteld wordt.
- Het **MeWe-traject** dat Evenmens heeft aangeboden is een Europees programma van zeven avonden waarin jonge mantelzorgers elkaar ontmoeten en met elkaar in gesprek gaan op basis van de rollen die ze hebben van adviseur, ontdekker enzovoort.
- Voor de jonge mantelzorgers is speciale **informatie over autisme** beschikbaar. Die krijgen kinderen normaal gesproken vaak niet, juist omdat ze kind zijn.
- De consulenten zoeken de verbinding met andere ketenpartners, bijvoorbeeld praktijk-ondersteuners bij de huisartsen.
- De **mantelzorgwaardering** (zie 4.2.5) voor jonge mantelzorgers werkt goed. Het ophalen van de waardering betekent weer even een contactmoment van de consulent met de mantelzorger. In pre-coronatijden kwam soms het hele gezin mee, vanwege de coronamaatregelen kon maar één persoon uit het gezin langskomen. Wel brengt de consulent bijvoorbeeld een huisbezoek om het contact in stand te houden.

⁶ Stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen geeft aan niet genoeg capaciteit te hebben voor het organiseren van activiteiten speciaal voor jonge mantelzorgers.

- De ondersteuning voor mantelzorgers **tussen de 8 en 12 jaar** en **tussen de 12 en 17 jaar** is goed geregeld, en de consulenten zijn bezig met het verder ontwikkelen van ondersteuning voor de mantelzorgertjes jonger dan 8. Ouders geven aan dat daar behoefte aan is. Dit bestaat bijvoorbeeld uit een gastgezin regelen voor een 4-jarige, of activiteiten voor kinderen vanaf 6 jaar die een broer of zusje hebben met autisme of een ziekte of handicap. Deze kinderen hebben door de activiteiten die speciaal voor hén georganiseerd worden, het gevoel dat zij ook bij een club horen net als hun zieke broertje of zusje.
- Er worden activiteiten georganiseerd voor jonge mantelzorgers (16-plus) samen met jonge vrijwilligers (studenten, stagiairs). Dit lijken hele verschillende doelgroepen maar daarin zit juist de meerwaarde: deze jonge vrijwilligers staan meer open voor mantelzorgende leeftijdsgenoten en leren op deze manier dat er ook leeftijdsgenoten zijn in een hele andere situatie dan zichzelf.

Actie	Trekker
ViaVorsa vragen om te helpen bij het vinden van nieuwe gastgezinnen.	Stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen i.s.m. Via Vorsa

4.2.3c *Mantelzorgers die zorgen voor een naaste met GGZ-problematiek*

Naast de bekende groep oudere mantelzorgers is er ook een 'vergeten groep' mantelzorgers die een even grote kans op overbelasting hebben. Het betreft de mantelzorgers van mensen met GGZ-(geestelijke gezondheidszorg) problematiek. Het kan hierbij gaan om dierbaren met bijvoorbeeld dementie en autismespectrumstoornissen (ASS). Hiervoor is specifieke ondersteuning beschikbaar.

Ook is er speciale deskundigheidsbevordering beschikbaar: bijna elk jaar wordt organiseert Evenmens een cursus op dit gebied waarbij Impluz ondersteunt. De expertise van Impluz is mantelzorgers helpen te voorkomen dat ze overbelast raken onder het motto: door goed voor jezelf te zorgen, kun je goed voor de zorgvrager zorgen. Christelijke Mantelzorghulp verwijst voor deskundigheidsbevordering op het gebied van GGZ, depressie, dementie en autisme door naar professionele organisaties. Zelf organiseren ze regelmatig workshops en thema-avonden om mensen toe te rusten om GGZ-problematiek te herkennen en hoe hiermee om te gaan.

27

De zorg voor een naaste met psychische problemen is vaak langdurig, niet zelden een leven lang. Mantelzorgers kunnen zich medeverantwoordelijk voelen voor het ontstaan van de aandoeningen bij hun partner of kind. Ook ervaren ze grote moeilijkheden bij het omgaan met de persoonlijkheidsveranderingen van hun naaste. Er kan sprake zijn van periodes van terugval of acute verslechtering, waarin direct actie geboden is. In 'rustige' periodes is er dan weer angst voor plotselinge terugval. Daar komt bij dat patiënten soms zelf een heel beperkt ziektebesef hebben, terwijl voor een behandeling of opname wel hun toestemming is vereist. Sommige mantelzorgers en patiënten komen in contact met allerlei hulpverleners en instanties, niet alleen de GGZ of verslavingszorg, maar ook de woningcorporatie, woonbegeleiding, politie en justitie, schuldhulpverlening, school en/of werk. Al deze factoren maken de mantelzorg voor iemand met psychische aandoeningen zwaar en complex.

Ten tijde van het opstellen van het actieplan Mantelzorg 2017-2018 bleek uit de interviews en de beleidsanalyse dat deze groep mantelzorgers onderbelicht was in de gemeente Rijssen-Holtten en dat de kennis van mantelzorgorganisaties over GGZ-problematiek volgens de geïnterviewde mantelzorgers te wensen over liet. Mantelzorgers voelden zich hierdoor onbegrepen en daardoor voldeed de geboden mantelzorgondersteuning niet. Inmiddels is hier veel op geïnvesteerd, zoals de ondersteunings-mogelijkheden die hierboven beschreven staan, laten zien, en kan er passende mantelzorgondersteuning geboden worden aan deze groep mantelzorgers.

4.2.3d Werkende mantelzorgers

De ondersteuning voor werkende mantelzorgers heeft tevens extra aandacht nodig. Uit onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau blijkt dat vier op de tien werkende mantelzorgers vaak helpen op dagen dat zij werken. 11% moet dagelijks of wekelijks het werk onderbreken voor de hulpbehoevende. Dit komt vooral voor bij mantelzorgers van mensen met een terminale aandoening, partnerhelpers en intensieve helpers. Flexibele werktijden kunnen dan belangrijk zijn om de combinatie van werk en zorg mogelijk te maken. Eén op de vijf werkende mantelzorgers kan echter niet onverwachts een dag vrij nemen en ruim een derde kan niet zelf zijn of haar werktijden bepalen. Een baan van 12 uur per week of meer gaat gepaard met meer overbelasting en meer kans op het verlies van geduld met de hulpbehoevende. Als het gaat om de combinatie mantelzorg en werk, geven werkende mantelzorgers aan het meeste baat te hebben bij flexibele werktijden en begrip van de leidinggevende.

Uit onderzoek blijkt dat mantelzorgvriendelijk werkgeverschap veel kan opleveren voor de maatschappij alsmede voor de werkgevers. Het gemiddelde ziekteverzuim in Nederland lag de afgelopen tien jaar rond de 3,9%. Bij zorgvriendelijke werkgevers is dat 1% lager (2,9%). Verzuim kost werkgevers jaarlijks €13 miljard. 1% lager ziekteverzuim in Nederland bespaart werkgevers €3,3 miljard per jaar. Daarnaast blijkt dat zorgvriendelijke werkgevers een omzetgroei ervaren in tegenstelling tot werkgevers die geen aandacht besteden aan zorgvriendelijk werkgeverschap. De jaarlijkse omzetgroei van Nederlandse werkgevers bedraagt 3%. Zorgvriendelijke werkgevers realiseerden een omzetgroei van 4,3%. De 1,3% omzetgroei voor alle werkgevers in Nederland betekent €5,7 miljard extra netto omzetstijging.

De gemeente Rijssen-Holten is zelf een mantelzorgvriendelijke werkgever, is gebleken uit de mantelzorgscan. Vanuit deze positie wil de gemeente een voortrekkersrol op zich nemen als het gaat om de combinatie van werk en mantelzorg. Om meer aandacht te creëren voor mantelzorgvriendelijk werkgeverschap zal de gemeente elk jaar een scan voor mantelzorgvriendelijke werkgevers weggeven en hier publiciteit aan geven. Deze werkgevers kunnen vervolgens met de scan aan de slag om zo hun beleid mantelzorgvriendelijk te maken. Het effect is tweeledig. Allereerst creëert het weggeven van de scans aandacht voor mantelzorgvriendelijk werkgeverschap, daarnaast komen er zo meer mantelzorg-vriendelijke werkgever(s) in Rijssen-Holten.

Actie	Trekker
Meer aandacht besteden aan mantelzorgvriendelijk werkgeverschap door het informeren van bedrijven en het weggeven van een mantelzorgscan per jaar.	Gemeente en stichting Evenmens

4.2.4 Maatwerk

4.2.4a Best passende oplossing

In het actieplan Mantelzorg 2017-2018 stond dat de gemeente meer op zoek wilde gaan naar de best passende oplossing voor elke burger met een ondersteuningsvraag die past bij zijn/haar situatie, zonder gehinderd te worden door geldende regels of gebruiken. Uit de gehouden interviews blijkt dat mantelzorgers de hulp vanuit de verschillende mantelzorgorganisaties (zowel stichting Evenmens als stichting Christelijke Mantelzorg hulp Rijssen) als 'maatwerk' ervaren. De geboden (zorg)vrijwilligers sluiten goed aan bij de wensen en gezochte hulp van de mantelzorgers. Een voorbeeld hiervan is dat mantelzorgconsulenten tijdelijk huishoudelijke ondersteuning kunnen aanbieden aan overbelaste mantelzorgers, passend bij hun behoefte. Er wordt niet veel gebruik van gemaakt maar voor degenen die er gebruik van maken maakt het een groot verschil.

Mantelzorgers omschrijven de geboden hulp als warm, professioneel en respectvol met oog voor de mens. De mantelzorghulp denkt buiten bestaande kaders en zoekt in sommige gevallen naar creatieve en passende oplossingen.

4.2.4b *Respijtzorg en logeerszorg*

Mantelzorgers zorgen soms 24 uur per dag en jarenlang voor hun naaste. Om dat vol te kunnen houden, is het belangrijk dat zij af en toe even vrijaf kunnen nemen van de zorg. Dat is alleen mogelijk als zij die zorg op een verantwoorde manier kunnen overdragen. Respijtzorg, onderdeel van de Wmo (en voor sommige zaken onderdeel van de Zorgverzekeringswet), biedt die mogelijkheid. Het is een belangrijk middel om overbelasting te voorkomen. Even ontspannen en tijd voor jezelf, bijvoorbeeld een uurtje sporten of een avondje alleen voor de mantelzorger.

Er is sprake van respijtzorg als de mantelzorger de zorg voor zijn of haar naaste tijdelijk aan anderen overlaat en er even tussenuit kan: om te werken, aandacht te geven aan (andere) gezinsleden, even alleen thuis te zijn, of juist op een ontspannen manier samen te zijn met de zorgvrager. Die pauzes in de zorg voorkomen overbelasting en helpen om de mantelzorg langer vol te houden. Wat goede respijtzorg is, is persoonlijk, omdat het gaat om het effect: daadwerkelijk een adempauze ervaren van de intensieve zorgtaken. Dit kan door logeerszorg, dat is tijdelijke logeeropvang voor de zorgvrager zodat de mantelzorger opnieuw kan opladen, maar ook door bijvoorbeeld dagbesteding of 'oppaszorg': een vrijwilliger neemt de cliënt een dag(deel) mee om iets leuks te doen, of past in het huis van de cliënt op de cliënt zodat de mantelzorger even weg kan. Voor sommige cliënten brengt uit logeren gaan te veel onrust met zich mee en geeft een oppas thuis veel meer rust. In 2022 is de gemeente gestart met een dagvoorziening in het voorliggend veld (niet geïndiceerde dagbesteding) voor o.a. mensen met GGZ-problematiek. Via Vie Welzijn voert dit onder Buurtkracht uit.

De trend dat vrijwilligers liever af en toe vrijwilligerswerk doen in plaats van structureel (zie ook de maatschappelijke ontwikkelingen bij vrijwilligerswerk in 3.1.1), past goed bij respijtzorg. De mantelzorgorganisaties zorgen daarbij voor een goede match tussen vrijwilliger en cliënt.

Uit de gehouden interviews met de mantelzorgorganisaties blijkt dat er op dit moment enkel zeer kortlopende respijtzorg kan worden verleend. Hierbij moet gedacht worden aan een zorgvrijwilliger die wekelijks langskomt op dinsdagavond zodat de mantelzorger naar haar vaste zwembad kan. Er bestaan op dit moment geen mogelijkheden binnen de gemeente om de zorgtaken voor een wat langere periode (een week, of 1,5 week) over te laten nemen. Uit gesprekken met de mantelzorgers volgt dat dit betekent dat voornamelijk mantelzorgers met een klein sociaal netwerk geen mogelijkheden hebben om bijvoorbeeld een lang weekend weg te gaan om de batterij opnieuw op te laden.

Actie	Trekker
Onderzoeken of het respijtzorgaanbod uitgebreid kan worden met respijtzorg voor een langere periode (bijv. 1,5 week)	Gemeente i.s.m. stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen
Overzicht respijtzorgaanbod maken en weergeven op de sociale kaart Rijssen-Holten	Stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen

4.2.5 Mantelzorgwaardering: het Schouderklopje

In 2016 werd het bedrag voor de mantelzorgwaardering, ook bekend als het Schouderklopje, verhoogd van € 30,- naar € 50,- (VVV-bon) per mantelzorger, maar vanwege de bezuinigingsopdracht in het sociaal domein is dat vanaf 2020 € 25,- (VVV-bon) per mantelzorger.⁷ Vanwege corona is in 2021 geregeld dat mantelzorgers bonnen krijgen die zij bij lokale ondernemers kunnen besteden.

De inwoner komt naar het gemeentehuis in Rijssen of Kulturhus in Holten om het mantelzorgcompliment op te halen. Hierbij vraagt de consulent van stichting Evenmens de persoonsgegevens van de mantelzorger na. Door deze persoonlijke aanpak is er tijd voor de vraag hoe het gaat met de mantelzorger en of er wellicht informatie, advies of andere ondersteuning nodig is.

Mantelzorgwaardering is op twee manieren belangrijk: mantelzorgers voelen zich gewaardeerd, en mensen realiseren zich door mond-tot-mond-reclame, berichten over het Schouderklopje in de krant of op sociale media, dát ze mantelzorger zijn. Mensen horen bijvoorbeeld van de buurvrouw dat zij dat krijgt en horen dan "Dat kun jij ook ophalen". Door het uitreiken van het Schouderklopje spreken de consulenten van stichting Evenmens alle mantelzorgers elk jaar, ook al is dat soms maar tien minuten. Daardoor nemen mantelzorgers makkelijker contact op met de consulenten als ze een vraag hebben of als ze meer ondersteuning nodig hebben.

⁷De staatssecretaris van VWS, Maarten van Ooijen, is bezig met een mantelzorgplan, waarvoor hij onderzoek zal laten doen naar de besteding van middelen voor mantelzorg door gemeenten.

Alle acties t.a.v. mantelzorgbeleid

	Actie	Trekker
4.2.1	Vindbaarheid van informatie over mantelzorg op gemeentelijke website verder verbeteren	Gemeente
4.2.1	Bekendheid bij inwoners over het Sociaal VraagPlein verbeteren	Gemeente, ViaVie Welzijn, stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen
4.2.1	De verspreiding van fysiek informatiemateriaal (folders, flyers, etc.) bij ketenpartners en op plaatsen waar mantelzorgers vaak komen, waaronder huisartsen, verbeteren.	Stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen
4.2.1	Het vergroten van de bekendheid van mantelzorgorganisaties bij inwoners ondersteunen en faciliteren door dit onder de aandacht te brengen in bestaande werkoverleggen, bijv. met huisartsen en kerken.	Gemeente
4.2.1	Meer inzetten op communicatie t.b.v. het bereiken van mantelzorgers met een migratie-achtergrond.	Gemeente, ViaVie Welzijn, stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen zullen hiervoor de samenwerking zoeken met de migranten-zelforganisaties en VluchtelingenWerk.

Actie		Trekker
4.2.2a	Verbetering in de samenwerking tussen de gemeente, mantelzorgorganisaties en Via Vorsa omtrent de promotie van vrijwilligersvacatures rondom mantelzorg.	Gemeente i.s.m. stichting Evenmens, stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen en Via Vorsa
4.2.2a	Verbeteren van de promotie van het ondersteuningsaanbod van de organisaties aan mantelzorgers	Gemeente i.s.m. stichting Evenmens, stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen en Via Vorsa
4.2.2b	Gesprek organiseren tussen de consultants van stichting Evenmens en Via Vorsa om het aanbod van deskundigheidsbevordering op elkaar af te stemmen.	Via Vorsa en stichting Evenmens
4.2.2c	Onderzoeken of stichting Evenmens en Via Vorsa samen kunnen werken bij het werven van nieuwe vrijwilligers; bijvoorbeeld door de vrijwilligerspool van stichting Evenmens samen te voegen met of aan te sluiten op de vrijwilligerspool van Via Vorsa.	Via Vorsa en stichting Evenmens
4.2.2c	Onderzoeken hoe en in samenwerking met welke partners er meer vrijwilligers gevonden kunnen worden voor terminale zorg.	Gemeente i.s.m. Evenmens en Christelijke Mantelzorghulp
4.2.2d	(Zorg)organisaties stimuleren om mantelzorgers te informeren over en helpen gebruik te maken van OZO-verbindzorg, onder andere door inwoners hierover te informeren op gemeentelijke website.	Gemeente en stichting Evenmens
4.2.2e	Lotgenotencontact nog meer onder de aandacht brengen en mogelijkheden digitaal lotgenotencontact onderzoeken.	Stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen
4.2.3	De banden tussen Via Vorsa en de mantelzorgorganisaties versterken zodat de mantelzorgorganisaties optimaal gebruik kunnen maken van de diensten van Via Vorsa ten behoeve van de werving van nieuwe vrijwilligers.	Via Vorsa, stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen
4.2.3	Er is behoefte aan een verbindende rol van de gemeente om de banden tussen Via Vorsa, huisartsen en de mantelzorgorganisaties binnen de gemeente te versterken.	Gemeente (Evenmens uitnodigen in het huisartsenoverleg)
4.2.3	Onderzoeken of Wmo-aanvragen sneller toegekend kunnen worden door nauwere samenwerking met bijvoorbeeld casemanagers dementie.	Stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen i.s.m. gemeente
4.2.3b	Via Vorsa vragen om te helpen bij het vinden van nieuwe gastgezinnen.	Stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen i.s.m. Via Vorsa
4.2.3d	Meer aandacht besteden aan mantelzorgvriendelijk werkgeverschap door de bedrijven te informeren en door het weggeven van een mantelzorgscan per jaar.	Gemeente en stichting Evenmens

Actie		Trekker
4.2.4b	Onderzoeken of het respijtzorgaanbod uitgebreid kan worden met respijtzorg voor een langere periode (bijv. 1,(5) week)	Gemeente i.s.m. stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen
4.2.4b	Overzicht respijtzorgaanbod maken en weergeven op gemeentewebsite	Stichting Evenmens en stichting Christelijke Mantelzorghulp Rijssen

4.3 Financiën mantelzorgbeleid

In deze nota staan een aantal behoeften voor het mantelzorgbeleid geformuleerd. Een deel van de behoeften zijn inhoudelijk en kunnen uitgevoerd worden zonder financiële gevolgen. De mantelzorgscan en het Schouderklopje brengen wel kosten met zich mee.

Activiteit	2022
Weggeven van één mantelzorgscan per jaar	€,-
Mantelzorgcompliment	€,-
TOTAAL	

Naast de kosten voor het Schouderklopje zijn er uitvoeringskosten van Evenmens inclusief persoonlijk gesprek bij het ophalen – die zijn onderdeel van het jaarlijkse budget voor Evenmens.

Postadres

gemeente Rijssen-Holten
Postbus 244
7460 AE Rijssen

T (0548) 854 854

E gemeente@rijssen-holten.nl

W www.rijssen-holten.nl

 www.twitter.com/gmrijssenholten

 www.facebook.com/gmrijssenholten

 www.instagram.com/gmrijssenholten

Bezoekadres

Schild 1
7461 DD Rijssen

2022